

Vzpomínka na Ingrid Augstenovou

(*11. února 1940 Lučany nad Nisou – †10. listopadu 2025 Úštěk)

Věra Brožová – Petra Chourová

Obr. 1. Rozhovor v domě paní Augstenové v Úštěku, říjen 2024, foto Hana Veselá

Ingrid Augstenová je v ústecké památkové péči takřka legendou. Moje vzpomínka na ni je však víc osobní než profesní, protože pro mě byla především vtipnou a laskavou tetou, kterou jsem znala od dětství. Učila mě němčinu a zároveň mě vedla k tomu, abych se na staré věci dívala z jiného úhlu, dokázala je znovu využít a ocenit řemeslo, které v sobě nesou. Uměla kolem sebe vytvořit pohodu a teplé zázemí a její dům plný zajímavých předmětů byl doslova rájem pro nás děti.

Mnoho lidí z oboru mi potvrdilo, že Úštěk, její srdeční záležitost a místo, kde jsme obě žily, by bez ní určitě nevypadal tak jako dnes. Byla silná nejen ve svém přesvědčení, že naše dědictví má hodnotu, ale také v odhodlání jít za svým cílem – i když to občas znamenalo konfrontaci. Díky jejímu neformálnímu přístupu a osobnímu nasazení si dokázala kolem sebe vytvořit široké společenství lidí, kterým záleželo na stejných věcech.

Byla zároveň laskavá i přísná, důsledně zaujatá pro památky, ale přitom plná humoru. Milovala geocaching,

přírodu a s radostí pozorovala svět kolem sebe – možná právě tato zvědavost a otevřenost tolik formovala její profesní i osobní život.

Přestože jsem ji znala celý svůj život, až úplně na konci mi došlo, že nikdy nezdůrazňovala svůj fyzický handicap. Nikdy jsem ji neslyšela si stěžovat – energie měla na rozdávání. Právě pro tu zvláštní sílu a nezdolnost jsem ji nejvíce obdivovala a stala se mi velkým profesním vzorem.

Děkuji, Ingrid, za veškerou laskavou inspiraci i za ten obrovský kus cesty, který jsi nám prošlapala. Doufám, že nám budeš i dál držet palce.

Petra Chourová

Na podzim loňského roku vznikl rozhovor s paní Augstenovou, v němž rekapitulovala nejen svou čtyřicetiletou profesní kariéru, ale také vzpomínala na zásadní momenty svého osobního života. Rozhovor vedla, zaznamenala a edičně upravila Věra Brožová.

Rozhovor s Ingrid Augstenovou (listopad 2024)

Paní Augstenová, Vy jste rodačka z Jablonce, respektive z Lučan nad Nisou, kde jste strávila dětství. Kam jste šla na střední školu?

V Jablonci jsem byla na gymnáziu, tedy na jedenáctiletce, pak jsem putovala do Hradce, protože na vysokou jsem neměla prostředky. Já jsem byla sama se sestrou, maminka zemřela, to mi bylo čtrnáct, s tatínkem byli rozvedení. Peníze tedy nebyly, i když švagr mi slíbil, že mi nějaké bude dávat. Já jsem prosím měla do Hradce tři stovky na měsíc a on mi slíbil čtyři stovky na Prahu, jenže já chtěla být samostatná, tak jsem šla v Hradci na stavební nástavbu. Tam byl moc fajn ředitel, který nás vedl k dějinám umění, čímž u mě vzbudil zájem. Potom jsem šla na umístěnkou do Stavoprojektu v Ústí nad Labem a po roce jsem přešla na Stavoprojekt v Liberci. Měla jsem tam kamarádku, která učila angličtinu na vysoké škole a velmi se zajímala o různé kulturní akce, což mě přivedlo na přednášky, třeba antiku jsem si zopakovala snad tisíckrát. Tím jsem přišla do takového intelektuálního prostředí. Zajímavé je, že když se pak v Úštěku opravovala synagoga, tak jsem se dost blízce spřátelila s panem Fiedlerem (pozn. red. Jiří Fiedler 1935–2014), co ho potom v Praze zavraždili, on pracoval v Židovském muzeu, a zjistila jsem, že byl spolužák té mojí kamarádky a že spolu jezdili na lyže. Ale to jsem zjistila až po jejich smrti od dětí. Zkrátka svět je malý.

Ale začátek byly chaloupky, to je moje dětství. Já jsem z Lučan a po pětáctýřicátém byla asi třetina chalup po horách opuštěných.

Vy jste se narodila do chalupy?

Ne, já jsem se narodila do vilky, ale okolo byly chaloupky. No a protože jsem byla toulavé dítě a maminka byla zaměstnaná doma spolu s tatínkem, brousili sklo, tak jsem měla velkou volnost. Pamatuju si, že jsem jednou byla strašně bita, protože jsem se ztratila někde na Bramberku (pozn. red. osada u Lučan nad Nisou). To bití si pamatuju, protože to bylo mrkví – to bylo po válce a maminka cestou, jak mě hledala, našla pole s mrkví a tou mi pak dala na zadek. A blízko nás, protože nás vystěhovali, byla prý první chalupa, co stála v Jablonci, měla číslo jedna a krásnou opuštěnou zahradu, pamatuju si tu pavláčku a dvůr, postavené to bylo do L. Velmi jsem to vnímala, a tak jsem začala chodit po těch chalupách, zajímaly mě hlavně kytky, tedy zahrady. Dovnitř těch chalup jsem si moc netroufala, přeci jen jsem byla dítě. A to toulání mi zůstalo do dneška. I když už jsem byla v Ústí nad Labem, tak jsme chodili třeba na jablka do Horního Šebířova, který úplně zmizel, byla to krásná vesnička nad Kníníci. Je tam stále krásná lipová alej, ale musí se tam pěšky. A to byly všechno věci, které mě nějak formovaly.

Cíleně jste ale za památkami nešla.

Ne, vůbec, já jsem o tom nic nevěděla. Šla jsem na stavební průmyslovku, protože tatínek mojí nejlepší kamarádky byl stavitel. Byla jsem dítě z rodiny, kde rodiče dělali ve sklářství a maminka potom v továrně, sestra nesměla na školu, takže se učila švadlenou. Dědeček sice byl starostou v Lučanech, nějaký základ tam tedy byl, doma byla třeba encyklopedie Brockhaus (tu tedy strejda potom zabudoval na půdě jako izolaci). O dědečkovi maminka říkala, že sice postavil v Lučanech bazén, ale děti nenaučil plavat, ty nebyly v jeho zájmu. Ale zájem o kulturu u nás byl. Dneska bych šla třeba na etnografii, ale tenkrát jsem o ničem takovém nevěděla.

Tedy to byla taková shoda okolností.

Ano, vysloveně shoda okolností. Ten učitel na škole byl pro mě vlastně první systematický kontakt s oborem, jinak to bylo spíš pocitové, chodili jsme po hradech a zámcích, ale nic cíleného.

A pak následoval příchod na tehdejší památkový ústav.

No příchod na památkový ústav je další unikát. Já jsem pracovala ve Stavoprojektu, mimo jiné v kanceláři s Hubáčkem, což je taky náhoda, byla jsem tam jako dvacetiletá holka, takže „Co mám dělat? Tamhle jsou knížky!“ No, byla jsem absolutně k ničemu. Ještě tam pracovaly kreslíčky, pak architekti a konstruktéři, to jsem měla být i já. My jsme to načmárali tužkou po těch architektech a kreslíčka to dávala do nějaké podoby.

No, a když už pokročíme k té památkové péči – po mateřské, tenkrát byla mateřská tři čtyři měsíce, já tedy zůstala doma rok a ten rok mi drželi místo, ale po tom roce mi řekli, že už mě nepotřebují. Byla jsem tedy upřímně řečeno u toho prkna zbytečná, musela jsem tedy hledat místo a v Ústí nad Labem se v roce 1966 zřizoval památkový ústav (KSSPPOP Ústí nad Labem), kde byl inženýr Stauber, a hledali lidi. Vypsali tedy konkurz na stavebního technika, já se přihlásila a s tím panem Stauberem jsme si padli do oka. Nevím, kam potom zmizel, myslím, že ho nahradil Sáva Suchevič. Nás bylo asi sedm osm, sídlili jsme v klášteře (pozn. red. klášter dominikánů, 1967–1998 sídlo KSSPPOP) a tam strašně teklo. Můj první úkol tedy spočíval v tom, že jsme dodávkou jeli do Hrbovic pro lepenku, protože já věděla, kde se tam dá koupit. No a tu lepenku jsme roznášeli spolu se skelnou vatou, o čemž jsem nevěděla, že se nemá brát do ruky, přestože jsem měla stavební průmyslovku. Nám strašně teklo do kanceláře, to bylo takové úsilí, ten barák zachránit, o kostele nemluvě.

Vzpomenete si, kdo byl s Vámi v týmu?

Úplně ne, aspoň ne jména, ale pamatuju si Jarmilu Antošovou, ta tam byla už přede mnou, šéfem byl Stauber, pak paní Tápálová, doktor Koutný, ten pak utekl do Švýcarska, a ještě jeden architekt, co odešel do Prahy – oni rozprodá

Obr 2. Ingrid Augstenová, přesunutý děkanský koste v Mostě, 80. léta, osobní archiv paní Augstenové

vali majetek přes zahraniční obchod Artia, z toho byl velký průšvih. Sepisovali zámecké depozitáře, kde dělali červené a zelené křížky, a bavili se o tom přede mnou, protože já jsem byla zajíc. Říkali si, která věc by se jim líbila, červený znamenal, že to musí zůstat, zelený, že to jde na prodej.

Co bylo tedy Vaším úkolem, když jste nastoupila?

Byla jsem stavební technik, měla jsem dělat stavební dozor. Tehdy se opravoval klášter (pozn. red. dominikánský klášter, sídlo KSSPPOP Ústí nad Labem), abychom v tom vůbec přežili, pak třeba zámek v Teplicích a Osek. Tehdy fungovala tzv. památková huť, aspoň my tomu tak říkali, i když oficiální název byl asi jiný. Tvořili ji hlavně bývalí řeholníci, kteří museli pracovat a většinou to byli šikovní řemeslníci, kterých bylo škoda do nějakých stavebních podniků. To byla ve finále dobrá věc pro památky, i když byla namířená proti těm řeholníkům. Můj stavební dozor vypadal tak, že jsem přišla na stavbu, a oni mi řekli, jak se to dělá. Pamatuju si, že jsme v klášteře vyměňovali okna, kde jsme měli mít kanceláře, já jsem pečlivě změřila kamenné ostění a přijel pan Jelínek z huti, on byl jezuita, a přeměřil to po mně a já jsem byla uražená, že tak špatná snad nejsem, ale on říkal: „Víte, my máme každý svůj metr, protože ne všechny metry jsou na tu truhlářinu stejné. Truhlář si to musí změřit svým metrem a okno pak dělá podle svého metru, aby to bylo přesné.“ Tak to mě všech-

no učili a všechno, co vím z řemesel, a nebylo toho málo, i když teď už to zase nevím, tak mě naučili oni. Velká shoda okolností, já se vlastně díky nim naučila stavařinu.

Tedy opravdu praxí.

Opravdu praxí, opravdu spoluprací s těmihle lidmi.

Jak dlouho jste v téhle sestavě fungovali?

Tak to už nevím, nepamatuju si, kdy odešel Stauber a kdy se objevil Suchevič. Myslím, že přišel po něm. Ale určitě byl ředitelem v roce 1971, kdy mi zemřel otec a on mě odmítl z politických důvodů pustit na jeho pohřeb do Německa, kam se otec v roce 1965 vystěhoval. Ostatně já jsem taky mimo jiné v šedesátém osmém utekla, ale vrátila jsem se kvůli práci, abych o ni nepřišla. Měla jsem vízum na měsíc a vrátila jsem se přesně 20. srpna. Nakonec jsem si ten odjezd na pohřeb vynutila.

Jaký byl Suchevič šéf?

Podle své potřeby. Jinak po památkářské stránce nevím o ničem, že by někdy do něčeho zasahoval. Architektky potom řídila hlavně Antošová.

Jaká byla organizační sestava pracoviště?

Byli jsme tři ze stavebního dozoru, architekti a kunsthistorici a knihovnice paní Bouchalová. V klášteře jsme byli

ze začátku jen ve dvou místnostech, které byly obyvatelné, takže jsem tam seděla se všemi. Pak se kolektiv začal rozrůstat, byl s námi Krejčí, ten chodil hrát na piano do Klavírního divadla, ke mně pak přišla Sabina Havlová, ta začínala jako telefonista a pak začala studovat stavební průmyslovku, a Luboš Klíma, syn nějakého okresního tajemníka, velice šikovný na všechny ty začínající technologie, kalkulačky a účetní doklady, dodnes pracuje na povodňových plánech někde v Praze. U nás na oddělení byl taky krátce Honza Koloc, který předtím zlobil na Stavoprojektu, tak jsem mu u nás „zachránila dlouhé vlasy“.

Shodou okolností jsem teď likvidovala svůj osobní archiv a našla jsem své politické pracovní hodnocení z roku 1970, to jsem byla stavební technik. V roce 1972 jsem dělala Říp, ale už nevím, kdy jsem přešla k architektům. Lidovou architekturu tehdy dělal Vlastimil Šafránek, ale ten odešel a oni nikoho místo něj neměli, tak vzali mě. Ostatně mě nikdy moc nebavilo honit ty dělníky na stavbě, oni spíš honili mě. Tak jsem se dostala do oddělení architektů. Jenže Šafránek se vrátil, ale já mezi tím dostala vládní úkol – po letech se měl začít opravovat přestěhovaný mostecký kostel. Nikdo s tím nechtěl mít absolutně nic společného, takže koho by našli? No, když někdo potřeboval pohlídat dítě nebo psa nebo dohlížet kostel, tak se šlo za Augstenovou. Je to zvláštní, protože já jsem vlastně byla hrozně drzá, třeba v šedesátém osmém jsem psala na prezidentskou kancelář, aby neodvolávali vedoucího stavebního oddělení, ale na druhou stranu jsem byla taková puťka, ostatně to je v tom politickém hodnocení. Jinak jsem ale byla využitelná na všechno, pro památky jsem byla ochotná udělat cokoli. Tak jsem památkově dozorovala obnovu mosteckého kostela. Kunsthistorik doktor Karel Kraus byl z Mostu, ale ten to taky dělat nechtěl. Byl to vládní úkol, to tenkrát bylo, že buď jedeš, nebo ne. Každý, kdo v tom byl namočený, byl tím také ohrožený, když to náhodou nepůjde, a ono to opravdu splnit nešlo. Tenkrát si mě v Ústí zavolali i na arciděkanství, abych to nedělala, protože ani církev myslím nechtěla, aby se to opravovalo.

Vždyť byl kostel přece přesunutý.

Kostel stál po přesunu neopravený, a protože se po Evropě rozkřiklo, že se vyhodily obrovské peníze a říká se tomu největší holubník na světě, tak si tedy někdo řekl: „My to dáme.“ Tvrдили, že to mělo být do dvou let udělané. Ale stav kostela byl katastrofální, oni s tím asi vůbec nepočítali, že se to někdy dodělá. Kostel byl obraný o vše, co šlo sundat, byla to skořepina. Všechno, co by mohlo upadnout, z kostela sundali, ale neočíslovali to. Přesunuli kostel a asi nějakým bagrem k tomu přesunuli všechny kameny, ale bez čísel. My jsme třeba nevěděli, kde přesně mělo začínat to známé dvojité točité schodiště. Nebyla k tomu dokumentace. Měli jsme vršek schodů, rozebrané jednotlivé stupně, aniž by se vědělo, kolik jich předtím bylo a kde to začíná. Tak jsme si pouštěli ty filmy (pozn. red. cyklus dokumentárních filmů natočených před likvidací města) a pak to

spočítal projektant z Prahy. Já jsem si vymínila, že budu do Mostu jezdit jednou týdně, jako jsem jezdila na Říp. Dávali jsme to dohromady s architektem i s dělníky. Děly se takové věci, jako že se třeba udělal nový kámen do sakristie, který se potom našel. Tady ho mám na fotce – to je tedy jeden z kamenů, který se pak vyhazoval.

To je podobné, jako když se opravovala kaple na Bezdězu, už nevím, kdo dělal architekta, bylo to v roce šedesát osm. Zasklívala se okna, což mě strašně mrzí – dokážete si představit, jaká to byla krása bez těch oken, jaký tam byl výhled? A ještě je udělali barevná! Ale já jsem na to neměla vliv. Ono by stačilo, kdyby to bylo čiré sklo, a ne to žluté. A aby se ta samá chyba nestala v Mostě, tak jsem si to ohlížela, protože Jiříčná dělala do kostela podobná modrá okna, jednoduchá, ne že by byla špatná, ale byla barevná. A já si ta čirá skla prosadila. Ona tam předtím byla barevná okna, ale jak jsem poznala kostel holý, neuměla jsem si představit, že by se to změnilo do nějakého moderna, to jsem byla tvrdá. Co považuju za zásluhu, a ne malou – přijela jsem do Mostu a viděla, jak klenby a kružby pod lešením čistí kartáči, aby se mohly prezentovat, protože dovnitř několik let jen foukal vítr. Šlo to hrozně pomalu, a přitom vládní úkol, že. Tak se rozhodlo, že se natrou latexem. Některá jména si už nepamatuju, ale tohle si pamatuju úplně přesně – to nařídil Kymlička z ministerstva kultury. Termín by se stejně nesplnil, ale pohledově by to urychlilo rekonstrukci. Bojovali jsme proti tomu s kunsthistoriky z ústavu a naštěstí se podařilo prosadit, že se bude dál čistit kartáči. Pak došlo ještě k jedné podstatné věci, takový podvod. Ty klenby byly malované, což se sundalo. Myslím, že byl ministerstvem kultury nařízen restaurátorský průzkum maleb, který datoval malby, co byly pod tím, jako novodobé, tedy ne 19. století, ale barokní, a to že tedy obnovovat nebudou. Podle mě, když vidím Annaberg, a když vnímám podobné kostely, tak si myslím, že tam něco původního bylo a oni to zapřeli. No, protože to by byly další tři roky zdržení. A na to jsem samozřejmě vliv neměla.

Já tedy dozorovala mostecký kostel, ještě mám schované písemné pověření z roku 1982, ale byla jsem stále vedena pod stavebním odborem, tedy v investičním oddělení.

Akce s mosteckým kostelem skončila 1988?

Ano. A když už se to slavnostně předávalo, byla jsem na seznamu hostů dvaadesátá. Tak jsem tam nejela. Pak už jsem v kostele byla jenom jednou na koncertu.

Když jste kostel dozorovala, bylo rozhodnuto, jak bude využitý?

Jako muzeum. Víím, že jsem rozhodovala, jestli tam bude kazatelna nebo ne, s čímž nakonec souhlasili. Jinak nic. Ale já vnitřek nikdy neviděla s oltářem, při koncertu tam myslím nebyl. A s církví jsem taky nechtěla mít nic společného, protože ta se ke mně chovala tak, že se do toho nemám pouštět.

Obr 3. Ingrid Augstenová, rekonstrukce rotundy na Řípu, 70. léta, osobní archiv paní Augstenové

A řekli Vám důvod?

No, že to bude průšvih, nebo já nevím. Já jsem to pocitově chápala tak, že chtějí, aby to průšvih byl.

Nebylo to tedy osobní, oni to chtěli nechat být z principu?

Je to čistě můj osobní pocit z toho tehdejšího rozhovoru. Že se pak ukáže na vládu – „Podívejte, jak jste to zkazili.“ Prostě arciděkan řekl: „Neberte to.“

Přesun kostela je dodnes fascinující technologický počin. Tušíte, kdo byl autorem celé myšlenky?

Já jsem starý Most neznala, přišla jsem k němu až s tím kostelem. Teda myslím památkářsky.

Po těch prvotních problémech s číslováním architektonických prvků už šlo vše hladce? Nedocházelo k nějakým prostojeům?

Ne, myslím, že ne. Některé věci ale absolutně zachraňovat nešly, pamatuju si třeba kružby v oknech. Jejich zbytky Vietnamci vozili na kolečkách ven. Já si nechala třeba krásný kousek výběhu klenby. Vlastně bylo štěstí, že tenkrát ještě byli šikovní řemeslníci. Ale vyměňovalo se toho dost. Pak se to všechno položilo na hromadu a co s tím? To jsem znala z opravování Bezdězu, když jsme našli věci z kaple zahrabané v zemi. No a v Mostě zůstala po přesunutém kostele díra, takže všechny kameny, co zbyly, třeba i ty, co se zachovaly a nepoužily se, tak jsou všechny v té díře. To byl ohromný objem.

Když to srovnám s tím, jak se přesouvá nějaká chaloupka, tak se vezme každý trám, zdokumentuje se a očísluje ještě na té stavbě. Tak tohle se v Mostě neudělalo. To bylo „Uděláme přesun a budeme slavný,“ ale dál nikdo nemyslel. Tím se také rozpadl tým lidí, kteří to realizovali, akorát pan Vacht, stavbyvedoucí, ten tam byl celou dobu. To by byl dobrý pamětník. Prostě se kostel přesunul a Transferra zmizela.

Pro Vás tahle kauza skončila slávou, na kterou jste nepřišla.

Ano, tím slavným banketem. A aby mě mohli vzít zase mezi architekty, tak jsem začala dělat upuštění od památkové ochrany. To znamená, že všechny ty demolované nebo nedemolované věci mám na svědomí já.

V těžební oblasti?

Ne, těžební oblast dělala Soňa Rambousková. Já dělala to ostatní, mám na svědomí třeba zámek v Mimoní. To je taková zajímavá kauza. Ten zámek využívali vojáci, on vyhořel, částečně se sice opravil, ale pak zůstal stát jako havarijní objekt uprostřed města, které ho chtělo zbourat. Praha sice dala nesouhlas s demolicí, jenže my dostali příkaz z České Lípy, že likvidaci musíme povolit. Tak jsem napsala dopis, že my samozřejmě nesouhlasíme, a Pavel Hušek, vedoucí odboru (pozdější ředitel), mi to vrátil, že do toho musím dát víc emocí. Do mimošského zámku jsem tedy dala všechny emoce a odnesla to řediteli

Kašpárkovi k podpisu. On byl komunista, ale byl to myslivec, fajn chlap, byl z Jablonného a Mimoň znal. Řekl, že je to napsané tak, že i když má jiný příkaz, podepíše to. Podepsal tedy nesouhlas s demolicí, ale Česká Lípa vydala souhlas a bouralo se.

To, co se naopak povedlo zarazit, bylo u ochranného pásma Bezdězu. U odbočky z hlavní silnice k hradu někdo dostal pozemky, celý ten roh křižovatky až k prvním stromům. A tam chtěla Škodovka postavit benzínku. I přes náš nesouhlas dala Česká Lípa souhlas, co se díky vícero iniciativám podařilo zarazit. Na tom mi taky hodně záleželo. Ale to je současná doba.

Co je pro Vás osobně tím nejdůležitějším památkářským počinem?

Těžko říct, asi Grabštejn. Ten se začal opravovat v roce 1990. Grabštejn předtím sloužil vojákům jako sklad brambor, sklep, a jinak to bylo prázdné. Tehdy tam byla parta vojáků, psododi, oni to byli absolventi, veterináři, a když se chodili flákat, natahali si na střechu zámku pod věží matrace. Chodili se tam opalovat. Jenže ty matrace časem samozřejmě promokly, takže promokla i střecha a propadla se. A ti vojáci napsali dopis, že je ostuda, že zámek patří nám a má propadlý krov a že s tím máme něco dělat. Ten dopis jsem dostala já a teď co s tím. Co bude nějaká Augstenová a památkový ústav dělat s Grabštejnem? Já tehdy byla vášnivá čtenářka Mladého světa, tak jsme se s kolegyní Sabinou dohodly, že jim napíšeme, že nám padá hrad, na kterém sídlí vojáci. To byl rok 1977 nebo 1978. Bylo to vlastně směřované na hnutí Brontosaurus, tomu tématu se novinářsky tehdy věnoval Pepík Velek. Ten přijel do Ústí a jeli jsme na Grabštejn, on byl fantasticky aktivní, dal se dohromady s těmi vojáky s tím, že oni budou v rámci hnutí Brontosaurus opravovat hrad. Pro ně bylo fajn, že budou mít nějakou aktivitu, že se dostanou ven z posádky. Náš tehdejší šéf stavebního oddělení, nemůžu si vzpomenout na jméno, nechal navězt dvě velká auta tašek bobrovek na tu střechu za naše peníze. To je jeho velká zásluha, on byl šikovný stavař. Měli jsme tedy ohromnou hromadu tašek a vojáky, ti roznášeli tašky po půdách a my zevnitř ucpávali ty díry. Tedy já a Sabina! Latě byly celkem dobré, až na jedno místo, kde to bylo propadlé. Měla jsem naštěstí na ústavu velkou podporu, tak nám dali auto a my jsme o víkendech ve spacáku přespávali na hradě a přes den vyhrabávali a vyřezávali Grabštejn! Ruční pilkou. Dvě ženské a ten ohromný zarostlý zámek. Mezi těmi vojáky byl kluk, který mohl dělat s motorovou pilou, takže se vykácely všechny nálety, co tam byly od pětáctýřicátého. U některých jsme se báli, že spadnou zpátky na střechu, tak jsme hranoly nebo prkny zevnitř ten strom odstrkávali, aby spadnul do údolí. A takhle jsme to dělali mezi lety 1978 až 1990.

Grabštejn je tedy pro mě taková osudová záležitost, podobně jako Jezeří.

Vy jste se potom stala vedoucí odboru.

Ano, to bylo až 1992, když nebyl nikdo, kdo by to dělal. Ale já jsem nebyla vedoucí, byla jsem pověřená vedením, protože jsem neměla vysokou školu. Mezi tím mě ještě donutil ředitel Jaroslav Žejdl dodělat si v Praze školu, že mi jinak nemůže dát vyšší plat, tak jsem chodila za trest dva roky do školy a poznala všechny kunsthistoriky, kteří jsou dnes už jen v literatuře.

Jaký obor jste studovala?

To dělal Státní ústav památkové péče vlastně pro kastelány, památkářský kurz. Ten papír je prostě třeba, spoustu věcí člověk neznal, musela jsem si to někde najít.

Zmínila jste „lidovky“. Jak jste se k nim dostala?

Byli lidi, co dělali zámky, co dělali lidovou architekturu, a potom urbanisti. Když jsem povýšila k architektům, tak jsem ty lidovky dostala s tím, že jsou nejjednodušší. Ale ono to tak zdaleka není. Naopak bych řekla, že městské domy a zámky jsou víc stejné než lidová architektura. Ta je mnohem rozmanitější. Ale bere se to tak.

Byla to Vaše specializace.

Ano, a mostecký kostel. Já se nikdy netajila tím, že o gotickém kostele toho příliš nevím. A když jsem se jednou ptala dr. Krause na diamantování někde u sakristie, tak mi řekl: „To si musíte najít v literatuře, paní kolegyně.“

Když jsem u těch šéfů, kdo pro Vás byl nejvíc funkční?

No, fungoval Pavel Hušek. Už i jako šéf oddělení a pak i jako ředitel. Jinak jsem vzory neměla, spíš naopak. S Páčem jsem docela bojovala.

Profesně nebo lidsky?

Profesně. Na oddělení vždycky přišel šéf, který odněkud spadl. Až na toho pána s těmi taškami, ten sice taky odněkud spadl, ale věděl, o co jde, že jde o to zachránit stavbu.

V čem jste se tedy názorově rozcházel?

Nevěděli nic o památkové péči. Byli to architekti. A památkář nemůže být architekt. Buď jsi to, nebo ono. Architekt je vychovaný úplně k něčemu jinému. Ten je vychovaný k opaku. Zrovna včera v televizi jsem koukala na dokument o nějakém středověkém městě v Německu. Strašné věci, co dělají s těmi interiéry. To jsem viděla i v Řezně, jim jde o zachování fasády a tím končíme. Oni nevnímají, že vnitřek má nějaký lidský rozměr, nějakou hodnotu.

V čem tedy vidíte podstatu památkové péče?

V té atmosféře. To přece není na koukání, to je na pocity. Ale tohle je strašně těžké, to je neřešitelný problém. Lidi asi svou potřebu staví nad ten pocit. Mám vnuka, který prožívá život u počítače, a on je spokojený, jemu v životě nic nechybí. Části lidí to možná jednou bude chybět, části

ne. Třeba Japonci si postaví ten samý kostel znovu a znovu a mají k tomu pořád stejný vztah jako k tomu starému. Když si třeba představím katedrálu v Chartres, tak v mosteckém kostele to tajemno a posvátno vůbec není. Nestačí přeci jen technika, i když někomu ano.

O co by současná památková péče měla pečovat?

My bychom měli pečovat o ty pocity a ty druhé nechat být. Od toho bychom tu měli být, ty pocity by se neměly ztratit úplně.

Je v tom i krása?

Samozřejmě. Krása je v těch pocitech. Co je to krása? Pro někoho to může být nějaká technická věc, to je věc názoru.

Je nějaká památka památkou Vašeho srdce?

Asi ličenická chaloupka (pozn. red. Ličenice u Úštěka), když s těmi lidmi prožijete celou opravu. Ale je jich samozřejmě víc, pokaždé je to trochu jiné.

A je nějaká, u které si řeknete, že je tam všechno špatně?

Takových věcí je hodně.

V čem spočívaly Vaše názorové rozdíly při komunikaci s kolegy? V čem jste se neshodli?

No v podstatě bourat-nebourat. V tom nejzákladnějším.

A kdy má památkář říct – Ano, zbourat?

Já bych řekla, že bohužel dost často. Často zachraňujeme něco, z čeho stejně nic nebude. Když si představíte výsledek, musíte zvážit, jestli to stojí za to. Záleží na mnoha okolnostech, ale když se pak do toho jde... Třeba když se vrátím k té ličenické chaloupce. To je malinkatý domeček, je ve vsi jeden z nejstarších, má na pavláčce takové dřevěné renesanční arkádičky, pak jen kozí chlív a světnice. Já si ho před tím nikdy nevšimla, ale jednou jsem odněkud jela přes Ličenice s inženýrem Fuksem, velice dobrým památkářem a statikem, a on zastavil na křižovatce a ptá se, co je to za chaloupku. Měla otevřené dveře, tak jsme vlezli dovnitř. Tam topeniště, průřezný komín, vylezli jsme na půdu, tam krov se střední vaznicí a z komína čouhala na jednom růžku kulatina. Chaloupka nezapsaná, tak co s tím. Nejdřív jsme tedy hledali majitele, což byla paní z vedlejšího domku, tady měla jen slepice, proto to bylo otevřené. Nakonec se chalupu podařilo zapsat (pozn. red. rok 2001) a koupili to následně lidé, co přišli o dům při nějakém podnikání, bylo jim už přes šedesát a tenhle domeček pořídili za osmdesát tisíc. První zimu přežili s jedněmi kamny v tom kozím chlívk, pán si sám postavil u stodůlky komín. Paní chtěla v přístavku, který byl úplně vlhký a propadlý, udělat ložnici. A to se jim nakonec podařilo. Když mi pak ta paní ve světnici dávala upečený štrůdl, to bylo fantastické. To byl krásný

Obr 4. Ingrid Augstenová, odchod do penze, s ředitelem Pavlem Huškem, 1996, osobní archiv paní Augstenové

pocit. Neuvěřitelná práce, kterou si splnila své přání, že bude ještě jednou bydlet. Já pro ně tedy vymohla dotaci a oni dali deset procent, peníze si půjčili.

Jinak synagoga v Úštěku by taky nestála, kdyby nebyli manželé Rivka a Ben Zion Dorfmannovi z Izraele. Ta byla zasypaná po přízemí, já ani nevěděla, že jsou pod tím nějaké místnosti. Jednou jsem šla z nádraží (pozn. red. – paní Augstenová bydlela v Úštěku v ulici 1. máje) a vidím u synagogy postávat pána a dámu, nastrojení, evidentně cizinci, tak jsem se šla zeptat, jestli něco nepotřebují. Byli to badatelé z Izraele, zabývali se středoevropskými synagogami a paní chtěla vidět vnitřek. Ten byl zamčený, využívali ho sousedi, měli tam ovce a psa. Klíče jsem sehnala a ta dáma tam pak chodila na podpatcích v tom chlívu. To byly horší pocity než na tom Grabštejně. Byla devadesátá léta a já se za sebe i za Úštěk strašně styděla. Mezitím už běželo upuštění od památkové ochrany, židovská obec to pustila, protože nesouhlasila s rekreačním využitím, to radši s demolicí. Ale demoliční výměr nikdy vypsáný nebyl, pokud se to tvrdí. Naštěstí do toho přišel střešní fond. A zdejší tesaři jsou fantastičtí, protože místo pouhé opravy krovu postavili ještě před zimou novou věrnou kopii krovu. To už všechno zařizoval pan Fiedler z židovského muzea, který sem jezdil za pražskou židovskou obec, která synagogu převzala od ústecké zemské obce. Já jsem byla jenom prostředníkem mezi stavebním úřadem a zdejšími dělníky, které jsem znala.

Vy jste taky autorkou vesnických zón kolem Úštěka. S nadsázkou se říká, že jsou tam, kam jste dojela na kole, je to pravda?

Jsou jinde stejně kvalitní věci, které bychom opomenuli?

Možná Šluknovsko není tak probírané?

Ale takhle vcelku zachované vesnice? My jsme tenkrát projedli všechno, a dokonce jsme měli příkaz, že z každého okresu musí být stejné množství zón a rezervací. Poctivě jsme projížděli i Krušné hory.

Kdo jsou Vaši odchovanci?

David Otáhal, Jitka Volrábová a Hanka Veselá. David k nám nastoupil na vojenskou náhradní službu a já si řekla, přece tady nebude zakládat spisy. A jeho první kauza byla Vilémov (pozn. red. – dům č. p. 71 ve Vilémově, okr. Děčín) a on ho koupil! Na moji radu tedy.

Vy jste byla tou hybatelkou?

Ano, hybatelkou a ničitelkou zároveň. Protože nedá se bydlet a opravovat na dvou různých místech (pozn. red. – David Otáhal dům později prodal).

V čem vidíte rozdíl v památkové péči před a po roce 1989?

Žádný rychlý přerod se nestal, rozdíl byl v penězích, začal fungovat střešní fond. To je zásadní pozitivum, díky tomu se zachránily věci, o kterých jsem mluvila. To prosadila v poslanecké sněmovně paní, už si nevzpomenu na jméno, že na stavby, co jsou na spadnutí, se dají peníze.

Před revolucí žádná forma finanční pomoci neexistovala?

Nepamatuju si nic takového. Ovšem současný způsob dobrý není. Konkrétně – pán si nechal zapsat vilu v Tisí, dostal dotaci, přišel, a ne v obálce, ale takhle na stůl mi položil tisícovku. Povídám, co to je? To je Vaše provize. Podotýkám bohatý pán, nepotřeboval tu dotaci. To je katastrofa těch dotací, ptala jsem se i jinde a ty provize skutečně jsou. Nejmíň tři procenta. To se mi stalo s tesaři, co rozebírali chaloupku ve Starém Týně, já jsem tehdy zoufale sháněla někoho narychlo, byla tam dotace, našla jsem je, byli šikovní, rozebrat a popsat chaloupku není jednoduché, za sto tisíc to udělali, to je skoro zadarmo, a nesli mi pak obálku. Já se ptala, co to je, a že obvyklá tři procenta. Prostě to existuje a je to hodně smutný.

Vy jste také dozorovala klášter v Oseku. Jak to začalo?

Jak to začalo si nepamatuju, ale dozorovala jsem vodu a kanalizaci, opravu bazénků. Plánovali jsme taky za-

střešení sladovny, ale k tomu nedošlo. Tam to bylo zajímavé s panem opatem. Ten přišel spolu se dvěma cisterciáckými mnichy po roce 1990 a já mu vlastně oficiálně za ústav, protože jsem mluvila německy, předávala klášter. Pan opat se na mě prvně podíval a zeptal se, jestli jsem pokřtěná. Já naštěstí jsem, pokřtili mě ve starokatolickém kostele v Jablonci nad Nisou, takže to ho uklidnilo. On sem přišel s vidinou, že to v severních Čechách dá dohromady, měl velmi rád Krušné hory. A hned v roce 1992 udělal obrovskou konferenci, 14. světový kongres Asociace sv. Benedikta. Přijelo snad kolem tisíce lidí. Jenže o rok později se jeden z těch mnichů zamiloval do naší průvodkyně, takže tam pan opat zůstal pouze s jedním bratrem, a nakonec úplně sám, a tak se vrátil do Německa.

Vy jste také spolupracovala s Františkem Ledvinkou, zakladatelem dnešního Muzea v přírodě Zubrnice.

Čeho si nejvíc vážím, a co udělalo asi největší radost největšímu počtu lidí, to je kaplička v Zubrnici. Je přesunutá z těžební oblasti ze zlikvidovaných Žichlic a Ledvinka ji chtěl dát na cestu ke mlýnu, kde se složila hrázděná část a tam ležela asi rok. Bylo to trochu jako mostecký kostel, ale netrvalo to tak dlouho. Pak už dřevo začalo hnít a já dostala od našeho ředitele, to byl tehdy myslím Žejdl, úkol vymyslet pro kapli místo. Dal mi čtrnáct dnů. Ledvinka chtěl pořád to místo u mlýna, na tom si trval, no, proto jsme se spolu taky kvůli takovým věcem hádali jako koně. Já se ale koukla na katastrálku a místo mi bylo hned jasné, nepotřebovala jsem dva týdny na rozmyšlenou. Žejdl tedy rozhodl a Ledvinka to musel akceptovat. Žejdl rozhodl, že rozhodnu já. Bylo to místo nad vsí u hřbitova. To místo se mi strašně líbí a kaple vypadá, že tam stojí odjakživa. Bylo to nějaké osvětlení shora.

Rozhovor vznikl na základě institucionální podpory dlouhodobého koncepčního rozvoje výzkumné organizace poskytované Ministerstvem kultury (výzkumná oblast Teorie a dějiny památkové péče).

MONUMENTORUM CUSTOS 2025/1
časopis pro památky severozápadních Čech
Ročník XVIII

Recenzovaný časopis pro kulturní dědictví, památkovou péči, archeologii a dějiny umění severozápadních Čech.

Vydává Univerzita Jana Evangelisty Purkyně
v Ústí nad Labem ve spolupráci s Národním památkovým ústavem, územním odborným pracovištěm
v Ústí nad Labem

Místo vydání: Ústí nad Labem
Číslo a datum vydání: 2025/1, 11/2025
Periodicita: 2x ročně

eISSN: 3029-8946 (elektronická verze)

Sídlo a IČ vydavatele:
Univerzita Jana Evangelisty Purkyně
Filozofická fakulta
Pasteurova 13
400 96 Ústí nad Labem
IČO: 44555601
tel.: 475 286 411
e-mail: sekretariat.ff@ujep.cz
www.ff.ujep.cz

Sídlo a IČ spolupracujících organizací:
Národní památkový ústav
územně odborné pracoviště v Ústí nad Labem
Podmokelská 1/15
400 07 Ústí nad Labem-Krásné Březno
IČO: 75032333

© Filozofická fakulta, Univerzita J. E. Purkyně
v Ústí nad Labem

© Národní památkový ústav, územní odborné
pracoviště v Ústí nad Labem

Pokyny pro autory:
<http://mc.ff.ujep.cz/prispevky/pro-autory>

Redakční rada:
prof. PhDr. Ing. Jan Royt, Ph.D., předseda
Mgr. Tomáš Brož
Dr. Konstantin Hermann
PhDr. Marian Hochel, Ph.D.
Mgr. Eliška Nová, Ph.D.
PhDr. Kamil Podroužek, Ph.D.
Dr. Michael Strobel
Mgr. Petra Svobodová, Ph.D.
Doc. PhDr. Martin Trefný, Ph.D.
PhDr. Věra Vostřelová, Ph.D.

Redakce: Lukáš Sláma
Překlad: Anna Kinovičová
Korektury: Vendula Leiblová
Grafická úprava a sazba: Petr Tomas

Uzávěrka čísla 2025/1 byla ke dni 31. 3. 2025

Obrázek na titulní straně: *Chlumec, kaple Nejsvětější
Trojice, klenební malby, východní část. Foto: Vít Honys 2024*

UNIVERZITA J. E. PURKYNĚ V ÚSTÍ NAD LABEM

Filozofická fakulta

NÁRODNÍ
PAMÁTKOVÝ
ÚSTAV

ÚZEMNÍ ODBORNÉ
PRACOVISŤE
V ÚSTÍ NAD LABEM